

Preek over Mattheüs 18:1-14

Gehouden op de 2^e zondag van de herfst, 29 september 2024, in de Buurtkerk te Noordwijk

Gemeente van Christus,

Iedereen die ooit een puber in huis heeft gehad, of, zoals ik, nu heeft, zal de hartgrondige verzuchting kennen: “Was ik toch maar volwassen!” En ook kunnen navertellen, hoe regelmatig deze verzuchting op een haast eindeloos ronddraaiende discussie erover uitdraait waarom de puber in kwestie niet zélf erover kan beslissen, hoe lang hij of zij op een scherm mag zitten of hoe laat zij of hij naar bed moet.

Nee, als je volwassen bent, dan kan ik ein-de-lijk over alles zélf beslissen! Dan heb ik geen last meer van irritante ouders die over alle mogelijke aangelegenheden in mijn eigen leven besluiten nemen! Dan, ja, dán kan ik zelf bepalen, wat ik ga aantrekken als iemand op bezoek komt, welke apps ik op mijn telefoon mag hebben en hoe laat ik van een feestje thuis moet zijn.

En natuurlijk, eerlijk is eerlijk, ook wij ouders weten nog, hoe wij vroeger, toen wijzelf pubers waren, nét zo dachten en voelden, ook al draaiden onze wensen toen niet over beeldschermen en apps op onze mobieltjes. Ook ik weet nog de frustratie toen mijn ouders weer eens iets volstrekt belachelijks hadden verboden en hoe ik toen dacht: “Oh, ik kan niet wachten tot ik eindelijk 18 ben en ik zélf kan beslissen!” Echter weet ik inmiddels óók wel, dat die vrijheid niet alleen maar leuk is, omdat al die eigen beslissingen vaak best wel lastig zijn en die vrijheid zonder een hoop verantwoordelijkheid niet te hebben is.

Ja, wij allen zouden dolgraag willen, dat het leven door ons maakbaar of tenminste maakbaarder is. Maar als puntje bij paaltje komt, blijkt dat toch een behoorlijk zware last. Jaren terug had ik hierover een gesprek met mijn – toen nét volwassen geworden – catechisanten, nadat een ervan volstrekt uitgeput van haar eerste verhuizing, in ons kerkhuis op de bank was geploft en had verzucht, dat ze zich op kamers-gaan toch veel leuker had voorgesteld. We spraken over de vrijheid als ideaal en ook als last en toen riep zij ineens uit: “Ja, allemaal leuk en aardig, vrijheid, maar weet je wat ik nou pas echt zou willen? Dat ik niet voor álles zoveel moet doen, dat het leven iets meer een cadeau was!”

Aan die uitroep moet ik vaak terugdenken, omdat wij in een tijdperk en op een continent leven waar de eigen vrijheid, om zélf te kunnen beslissen en van niemand afhankelijk zijn, een van de allerhoogste idealen is. Maar deze catechisanten prikten, uit eigen ervaring, daar zo doorheen. En dat kan ermee te maken hebben, dat zij nog veel dichter bij hun eigen kindertijd stonden dan wij nu. Zij herinnerden zich nog heel goed, hoe het was om kind te zijn.

Ons evangelie van vandaag gaat over de wens, de grootste te zijn: hoe kan ik het beste de meest veilige positie in het hemelrijk bereiken? En ook wij moderne mensen die niet meer zoveel met het hiernamaals bezig zijn, kunnen van het antwoord van Jezus hierop veel leren.

Want Jezus zette een kind in hun midden en zei: ‘Als jullie niet omkeren en worden als een kind, dan komen jullie het koninkrijk van de hemelen niet in.’ Dat zijn bekende en geliefde woorden, in veel kerken werden zij vroeger bij elke kinderdoop geciteerd. Ze roepen bij veel lezers vertedering op over lieve schattige kindertjes, al dan niet in witte doopjurkjes gekleed.

Maar helaas is die vertedering misplaatst, want de oproep van Jezus dat wij moeten worden als de kinderen doelt niet op de schattigheid of liefelijkheid van kleine kinderen noch op hun vermeende onschuld of reinheid. Tenslotte beginnen wij pas in de late Renaissance, vanaf ongeveer 1600, op die manier tegen kinderen aan te kijken. Kijk maar naar schilderijen van kinderen van vóór die tijd: toen werden zij helemaal niet als vertederend of schattig afgebeeld, maar als miniatuur-volwassenen, nog een beetje of zelfs behoorlijk onaf, als onderontwikkeld of zelfs onnozel. In de joodse Misjna werd rabbi's als Jezus zelfs aangeraden om nooit met kinderen om te gaan, omdat anders niemand hen meer serieus zou nemen.

Nee, Jezus doelt met zijn oproep op de afhankelijkheid en de kwetsbaarheid van kinderen. Erop dat zij voor hun overleven, veiligheid, bescherming en dagelijkse behoeften aan anderen zijn overgeleverd. Dat de levens van kinderen duidelijk genoeg in de handen van anderen rusten. Dat kinderen dag in, dag uit niet kunnen leven zonder voor alles wat zij nodig hebben op anderen te vertrouwen.

Overgeleverd zijn, afhankelijk, kwetsbaar én vol vertrouwen, zó, vraagt ons Jezus, moet onze relatie met God eruitzien. En geenszins als autonoom maker, als directeur die het eigen leven in de goede banen leidt. Ten diepste had die catechisante van mij gelijk: Natuurlijk kunnen wij over veel in ons eigen leven vrij beslissen, maar we kunnen ons leven niet zelf maken. Het fundament is, dat ons het leven cadeau werd gegeven, dat het leven voor ons is geschapen en dat wij kinderen van God zijn.

Kinderen zijn dus afhankelijk, kwetsbaar en, zeker aan het begin van hun leven, aan ons volwassenen overgeleverd. Dat maakt het essentieel dat zij ons, dat zij hun ouders en andere dierbaren, volop kunnen vertrouwen. Zozeer zelfs, dat wij hun vertrouwen later waarschuwend moeten gaan beperken: Nee, als iemand op straat jou snoep belooft, mag je niet met hem meegaan... Ja, zelfs het vertrouwen in de eigen ouders kan in sommige gevallen te groot zijn, maar tegelijkertijd is het dát vertrouwen, dát geloof, dat het kind de moed geeft om te kunnen leven, dat hem of haar de hoop verschaft dat het bestaan zin heeft en de moeite waard is.

En, natuurlijk, kan je je afvragen, of deze hoop op, dit vertrouwen in het bestaan niet ook iets naïefs heeft. Al hele jongen mensen weten van grote, vernietigende teleurstellingen, menig kind ziet hoe haar of zijn hoop voor het leven bedrogen wordt en moet veel te vroeg volwassen worden. En wij volwassenen weten al helemaal hoe rot deze hoop uit kan pakken. Maar toch: Ook wij moeten kinderen in hun hoop op, in hun basisvertrouwen in het leven gelijk geven. Tenslotte zullen geen ouders, hoe teleurgesteld zij door het leven zelf ook mogen zijn, die hopeloosheid aan hun kinderen doorgeven. Nee, als wij zelf weinig of geen vertrouwen in het leven, geen hoop op het bestaan meer over hebben, dan bespreken wij dat onder elkaar, maar belasten onze kinderen daar niet mee. Want de hoop en het vertrouwen van onze kinderen blijven tegenover onze eigen hopeloosheid het gelijk aan hun kant hebben. De hoop, het vertrouwen en het geloof van kinderen zijn namelijk fundamenteel, ze vormen ook later nog, als wij volwassen zijn, de basis waarom wij ook bij rampzalige tegenslagen proberen om door te gaan. En precies dáárop wil Jezus ons wijzen als hij zegt: Jullie moeten worden als de kinderen, om het koninkrijk van de hemelen binnen te kunnen gaan.

En omdat het om zo fundamentele zaken gaat, gebruikt Jezus dan ook die radicale, vreselijke beelden: Als je een kind die levensbasis, dat vertrouwen ontnemt, dan zou het beter zijn als je met een molensteen om je nek in zee verdrinkt. Nee, val kinderen niet met je eigen cynisme en hopeloosheid lastig, word liever als een kind, zie zijn hoop, zie haar vertrouwen, zie hun geloof en maak het tot de jouwe. En mocht jouw eigen oog enkel duisternis en rampspoed kunnen zien, dan ruk het eruit en leef vanuit het licht en de hoop van God. En mocht jouw hand die hoop niet aan kunnen nemen, dan hak haar af en laat je als een kind het hemelrijk binnendragen. Want jij moet omkeren en worden als een kind.

‘Ja, maar kunnen wij dat wel? En als ja, hoe, dan?’, hoor ik jullie denken. Het hoort toch bij het volwassen-worden dat je hoop en het vertrouwen een stuk door de werkelijkheid weg-gezandstraald worden, dat je het kind in jou onderweg stukje bij beetje moet vergeten? Daar zit zeker wat in, echter horen wij mensen nooit op om kind van God te zijn. En als een kind van God kunnen wij het belastende, ja schrikbarende streven loslaten, om zelf de directeur van ons eigen leven te willen zijn. Nogmaals, natuurlijk kunnen wij over veel in ons leven beslissen, maar bij de meest fundamentele zaken houdt dat op: Ons eigen leven kunnen wij niet scheppen en ons eigen lot kunnen wij niet maken. Daarom is het noodzakelijk om te geloven dat wij overgeleverd, afhankelijk en kwetsbaar zijn als een kind.

En, natuurlijk, die noodzaak kan ons de schrik injagen, wie wil nu aan anderen overgeleverd zijn? Heel ons leven vechten wij tegen onze eigen kwetsbaarheid, omdat het leven en ons lot hard kunnen zijn. Die schrik is begrijpelijk, enkel de allersterksten zouden ongewapend het lot en zijn grillen stand kunnen houden. Maar wij zijn niet aan het lot overgeleverd, maar aan God, die boven het lot staat. En wij zijn ook geen kinderen van het lot, maar kinderen van God, die als een liefdevolle vader erop uit gaat en zijn kind gaat zoeken mocht het niet op tijd thuis zijn. Of die, zoals Jezus ons in de lezing herinnerde, als een goede herder op zoek gaat naar het verloren schaap en niet opgeeft totdat het weer veilig bij de kudde is.

En precies dát is dan ook de basis van het andere fundamentele, van het vertrouwen, dat onlosmakelijk bij de afhankelijkheid en de kwetsbaarheid van het kind hoort. Wij kunnen als behoedde en geliefde kinderen van God leven, in het vertrouwen dat wij niet alleen alle grillen van ons lot het hoofd moeten bieden. Nee, wij zijn nooit alleen, God gaat met ons mee, op álle wegen, door álle mogelijke rampspoed heen en langs alles wat ons lot voor ons in petto houdt.

“Zou een vrouw haar zuigeling vergeten, zich niet ontfermen over het kind dat zij droeg?”, vroeg Jesaja in onze eerste lezing. En hij geeft zelf namens God antwoord erop: “Zelfs al zou zij het vergeten, ik vergeet jou nooit.”

Amen!